

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 249/2010-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. B., B., zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. M. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2009 faxovou správou a 26. októbra 2009 poštou doručená sťažnosť JUDr. M. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní o žalobe sťažovateľa o určení pravosti pohľadávky vo výške 5 913 145,70 Sk rozsudkom č. k. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 žalobu zamietol. O odvolaní sťažovateľa proti tomuto rozsudku krajského súdu rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Obo 18/2007 z 9. mája 2007 tak, že ho odmietol, pričom z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že k odmietnutiu odvolania došlo z dôvodu, že bolo podľa názoru najvyššieho súdu podané po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty. Proti označenému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd ako dovolací súd rozsudkom sp. zn. 1 Obdo V 69/2007 z 31. júla 2008 tak, že ho zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Následne najvyšší súd ako súd odvolací uznesením sp. zn. 3 Obo 135/2008 z 10. decembra 2008 zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/2006 zo 6. decembra 2006 a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie uznesením sp. zn. 8 Cbi 64/2006 z 20. mája 2009 uložil sťažovateľovi ako žalobcovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie zo 16. januára 2007 podané proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/2006 zo 6. decembra 2006 v sume 331,50 €; sťažovateľovi bolo označené uznesenie krajského súdu doručené 27. mája 2009. Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie z dôvodu, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Najvyšší súd namietaným uznesením sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdil.

Po popise skutkového stavu sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na právny názor najvyššieho súdu uvedený v jeho uznesení z 10. decembra 2008, podľa ktorého *„viaceré závery súdu prvého stupňa sú nesprávne a nemajú oporu v spisovom materiáli ani v právnom poriadku Slovenskej republiky, a tiež že krajský súd sťažovateľovi svojim*

postupom odňal ústavné právo konať pred súdom a ústavné právo na spravodlivý súdny proces“.

V nadväznosti na citované sťažovateľ tvrdí, že „predmetný rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 6. decembra 2006... napĺňa znaky svojvoľného rozhodnutia“, pričom v tejto súvislosti ďalej argumentuje najmä takto:

«Z uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/2006-232 z 20. mája 2009, ktorým sťažovateľovi súd uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie podané dňa 16. januára 2007 v sume 331,50 € vyplýva, že krajský súd uvedený súdny poplatok vyrubil podľa položky č. 2 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch platného ku dňu podania odvolania (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 vyplýva, že v odvolacom konaní mal sťažovateľ ako účastník konania plný úspech vo veci. Hoci najvyšší súd s odvolaním sa na § 224 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku sťažovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, v zmysle § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyjadrujúceho zásadu zodpovednosti za výsledok sporového konania je zrejmé, že ako účastníkovi konania majúceho plný úspech v odvolacom konaní sťažovateľovi vznikol nárok na priznanie náhrady trov odvolacieho konania, ktorého súčasťou je podľa § 137 Občianskeho súdneho poriadku aj súdny poplatok.

Za právne významnú treba považovať najmä skutočnosť, že najvyšší súd ako súd odvolací sa v uznesení sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 vôbec nezaoberal meritom veci (t. j. vecnou nesprávnosťou rozhodnutia krajského súdu zo 6. decembra 2006), ale uznesenie súdu prvého stupňa zrušil len z procesných dôvodov podľa § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, teda z dôvodu, že prvostupňový súd svojím postupom odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho nemožno považovať za rozhodnutie meritorne, ale len za rozhodnutie procesnej povahy.

Podľa ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Co 10/97 z 24. júla 1997), súdny poplatok

sa neplatí z odvolania alebo dovolania podaného proti súdnemu rozhodnutiu procesnej povahy a proti rozhodnutiu o trovách konania.»

Podľa názoru sťažovateľa „*dodatočné vyrubenie súdneho poplatku Krajským súdom v Bratislave za podanie odvolania proti jeho uzneseniu zo 6. decembra 2006, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací uznesením sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 označil za svojvoľné a konštatoval, že ním krajský súd odňal sťažovateľovi zákonné a ústavné právo konať pred súdom, pričom vecnou nesprávnosťou rozhodnutia krajského súdu sa vôbec nezaoberal a uznesenie súdu prvého stupňa zrušil len z procesných dôvodov podľa § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, je prejavom prílišného formalizmu, ktorý podľa uvedenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky odporuje materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.*

Odvolací súd sa vo svojom uznesení vôbec nezaoberal meritom veci (t. j. vecnými dôvodmi odvolania), rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil výlučne z dôvodu závažného procesného pochybenia krajského súdu, nebol teda naplnený zmysel a účel inštitútu poplatkovej povinnosti podľa zákona o súdnych poplatkoch, a poplatková povinnosť sťažovateľovi nemohla vzniknúť.

Bolo by tiež v rozpore s princípom spravodlivosti, ak by mal byť účastník konania zaťažený poplatkovou povinnosťou, hoci je už zrejmé, že došlo k procesnému pochybeniu súdu.

Vzhľadom na uvedené skutkové a právne okolnosti veci je zrejmé, že uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/2006-232 z 20. mája 2009, ktorým súd sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie podané dňa 16. januára 2007 v sume 331,50 €, vychádza zo zjavne nesprávneho právneho posúdenia veci, odporuje ustálenej judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Co 10/97 z 24. júla 1997), podľa ktorej sa súdny poplatok za odvolanie podané proti súdnemu rozhodnutiu procesnej povahy neplatí, je prejavom prílišného formalizmu pri aplikácii a výklade práva, a teda odporuje materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu garantovaného v článku 1 ods. 1 a článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.“

V nadväznosti na uvedené sťažovateľ namieta, že najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 *«sa s argumentáciou sťažovateľa uvedenou v odvolaní vôbec nevysporiadal a fakticky na námietky sťažovateľa konkrétne vôbec nereagoval. Na rozsiahlu právnu argumentáciu sťažovateľa najvyšší súd reagoval len jednou stručnou a značne nezrozumiteľnou vetou: „Tvrdenie žalobcu, ktorým spochybňuje svoju poplatkovú povinnosť, vychádza z charakteru dôvodov podaného odvolania vo veci, ktoré nemá oporu v právnom predpise.“»*.

Podľa sťažovateľa *„Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje uznesenie sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 neodôvodnil v súlade s § 157 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, čím porušil právo sťažovateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, článkom 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a článkom 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“*.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že:

„Základné právo JUDr. M. B. na súdnu a inú právu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 prvá veta Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v spojení s článkom 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2 a článkom 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť JUDr. M. B. trovy právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. M. L., advokátky, do desiatich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho

sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažovateľ tiež navrhol, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009, a to až do rozhodnutia ústavného súdu o tejto sťažnosti.

Podaním z 5. mája 2010 doručeným ústavnému súdu faxovou správou 5. mája 2010 a poštou 10. mája 2010 sťažovateľ doplnil sťažnosť o návrh, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu zdržať sa núteného výkonu jeho uznesenia sp. zn. 8 Cbi 64/2006 z 20. mája 2009.

II.

Ústavný súd pred predbežným prerokovaním sťažnosti požiadal najvyšší súd o vyjadrenie k sťažnosti. Vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 4/2010-25 (Nobs 55/10) zo 4. mája 2010 bolo ústavnému súdu doručené 11. mája 2010. Podpredsedníčka najvyššieho súdu v ňom okrem iného uviedla:

„Sťažnosťou napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemožno považovať za svojvoľné (arbitrárne) ani za nedostatočne odôvodnené.

Odvolací súd uznesením z 9. júla 2009 sp. zn. 3 Obo 75/2009 rozhodol o odvolaní sťažovateľa smerujúceho proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 20. mája 2009, 8 Cbi 64/2006-232, ktorým sťažovateľ bol zaviazaný zaplatiť súdny poplatok za odvolanie. Uvedené odvolanie sťažovateľa smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, teda žaloba sťažovateľa bola zamietnutá. Z tohto dôvodu odvolanie nesmeruje proti rozhodnutiu, ktoré má procesnú povahu. Túto skutočnosť odvolací súd aj zreteľne a zrozumiteľne vyjadril v odôvodnení svojho rozhodnutia. Vzhľadom na obsah podaného odvolania, ktorý odvolací súd aj uviedol v odôvodnení svojho uznesenia, ako aj právnu nenáročnosť posudzovanej otázky, odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je úplne primerané aj keď pomerne krátke.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení z 28. mája 2010 doručenom ústavnému súdu faxovou správou 31. mája 2010 a poštou 3. júna 2010 k stanovisku podpredsedníčky najvyššieho okrem iného uviedla:

«Najvyšší súd vo svojom vyjadrení vôbec nereaguje na konkrétne námietky a právnu argumentáciu sťažovateľa uvedenú v predmetnej ústavnej sťažnosti, ale len všeobecne konštatuje, že svoje uznesenie sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 nepovažuje za svojvoľné (arbitrárne) ani za nedostatočne odôvodnené.

Ako sme uviedli v ústavnej sťažnosti, z obsahu uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 je zrejmé, že najvyšší súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 výlučne z procesného dôvodu podľa § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, teda z dôvodu, že prvostupňový súd svojim procesným postupom odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom, čo najvyšší súd expressis verbis konštatuje v odôvodnení svojho rozhodnutia. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho nemožno považovať za rozhodnutie meritórne, ale len za rozhodnutie procesnej povahy.

Podľa názoru sťažovateľa nemožno od účastníka konania spravodlivo požadovať, aby znášal poplatkovú povinnosť za procesné pochybenie súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v uvedenom uznesení vôbec nezaoberal meritom veci (t. j. vecnými dôvodmi odvolania), rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil výlučne z dôvodu závažného procesného pochybenia, a teda nedošlo k naplneniu zmyslu a účelu inštitútu poplatkovej povinnosti podľa zákona o súdnych poplatkoch. Poplatková povinnosť sťažovateľovi preto nemohla vzniknúť.

Dodatočné zaťaženie sťažovateľa povinnosťou zaplatiť súdny poplatok za podanie odvolania, ktorého vecnými dôvodmi sa odvolací súd vôbec nezaoberal (t. j. absentuje tu existencia „odplatnej“ činnosti odvolacieho súdu, za ktorú by mal byť z hľadiska výkladu e ratione legis, teda zmyslu a účelu inštitútu poplatkovej povinnosti, hradený súdny poplatok), pričom rozhodnutie súdu prvého stupňa najvyšší súd zrušil výlučne z procesného dôvodu, je prejavom prílišného právneho formalizmu, ktorý odporuje materiálnej zákonnosti (§ 1 Občianskeho súdneho poriadku) a materiálnejmu chápaniu princípu právneho štátu.

Pokiaľ ide o právo sťažovateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia, nemožno súhlasiť s konštatovaním najvyššieho súdu, že odôvodnenie, hoci „pomerné krátke“ bolo „vzhľadom na obsah podaného odvolania, ktorý odvolací súd aj uviedol v odôvodnení svojho uznesenia, ako aj právnu nenáročnosť posudzovanej otázky“ primerané.

Skutočnosť, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, čoho sa sťažovateľ v odvolaní domáhal a z akých dôvodov, je len jedným z viacerých obsahových prvkov, ktoré by podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva malo riadne odôvodnenie obsahovať. Najvyšší súd Slovenskej republiky však v odôvodnení rozhodnutia úplne opomenul jasne a zrozumiteľne dať odpoveď na jednotlivé právne a skutkovo relevantné otázky nastolené v odvolaní sťažovateľom, ktoré majú pre vec podstatný význam. Ako vyplýva z obsahu odôvodnenia predmetného uznesenia najvyššieho súdu, na rozsiahlu právnu argumentáciu sťažovateľa najvyšší súd reagoval len jednou stručnou a značne nezrozumiteľnou vetou: „Tvrdenie žalobcu, ktorým spochybňuje svoju poplatkovú povinnosť, vychádza z charakteru dôvodov podaného odvolania vo veci, ktoré nemá oporu v právnom predpise.“.

Domnievame sa, že posudzovaná vec je z právneho hľadiska mimoriadne významná, najmä z pohľadu Ústavným súdom Slovenskej republiky deklarovaného posunu od formálneho chápania právneho štátu k jeho materiálnemu chápaniu, ku ktorému sa ústavný súd svojou judikatúrou zreteľne hlási.»

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 16/04, I. ÚS 27/04, II. ÚS 1/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v... čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Právo na súdnu ochranu však nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

Uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy ani s právom na prístup k súdu chráneným

v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, 1995, resp. Kreuz proti Poľsku, 2001).

Výklad a aplikácia ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ako aj ustanovení ďalších zákonných predpisov upravujúcich podmienky prístupu k súdnej ochrane zo strany všeobecných súdov však musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (obdobne IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 209/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namietal porušenie označených ustanovení ústavy a dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009. Týmto uznesením rozhodol najvyšší súd o odvolaní podanom sťažovateľom proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/2006 z 20. mája 2009 tak, že prvostupňové rozhodnutie krajského súdu o uložení povinnosti sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok v sume 331,50 € za odvolanie podané 16. januára 2007 potvrdil.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným uznesením najvyššieho súdu z dôvodu, že

- a) najvyšší súd v predmetnej veci vydal svojvoľné rozhodnutie a porušil princíp zákazu prílišného formalizmu,
- b) sa s argumentáciou sťažovateľa uvedenou v jeho odvolaní vôbec nevysporiadal a na jeho námietky konkrétne vôbec nereagoval.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil tieto okolnosti, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Povinnosť zaplatiť súdny poplatok v sume 331,50 € krajský súd uložil sťažovateľovi za podané odvolanie, ktorým sťažovateľ napadol rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/2006 zo 6. decembra 2006, ktorým bola jeho žaloba o určenie pravosti pohľadávky v sume 5 913 145,70 Sk proti správcovi konkurznej podstaty úpadcu W. R., spol. s r. o. (ďalej len „žalovaný“), zamietnutá. Najvyšší súd ako odvolací súd odvolanie sťažovateľa odmietol uznesením sp. zn. 3 Obo 18/2007 z 9. mája 2007 ako oneskorene podané. Na základe dovolania sťažovateľa najvyšší súd ako dovolací súd rozsudkom sp. zn. 1 Obdo V 69/2007 z 31. júla 2008 zrušil uznesenie odvolacieho najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 18/2007 z 9. mája 2007, ktorým odvolanie sťažovateľa odmietol a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Po vrátení veci na ďalšie konanie najvyšší súd ako odvolací súd dospel k právnomu záveru, že postupom súdu prvého stupňa bolo sťažovateľovi odňaté právo konať pred súdom, a preto uznesením sp. zn. 3 Obo 135/2008 z 10. decembra 2008 zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/2006 zo 6. decembra 2006 (ktorým bola žaloba sťažovateľa vo veci samej zamietnutá) a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom s poukazom na § 224 ods. 3 OSP tento rozhodne aj o trovách celého konania.

Z príslušného spisu krajského súdu ústavný súd zistil, že konanie o určenie pravosti pohľadávky v sume 196 280,48 € vedené pod sp. zn. 8 Cbi 64/2006 krajský súd na návrh sťažovateľa uznesením z 2. júna 2010 prerušil až do rozhodnutia ústavného súdu o jeho sťažnosti v uvedenej veci.

Z obsahu sťažnosti, ako aj z vyjadrenia sťažovateľa z 28. mája 2010 vyplýva, že sťažovateľ namieta najmä to, že *„nemožno od účastníka konania spravodlivo požadovať, aby znášal poplatkovú povinnosť za procesné pochybenie súdu“*.

V tejto súvislosti sťažovateľ argumentuje, že dodatočné zaťaženie jeho osoby (účastníka konania) povinnosťou zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, ktorého vecnými dôvodmi sa odvolací súd vôbec nezaoberal a rozsudok súdu prvého stupňa zrušil výlučne z procesného dôvodu, je prejavom prílišného právneho formalizmu, ktorý odporuje materiálnej zákonnosti. Podľa názoru sťažovateľa *„nedošlo teda k naplneniu zmyslu a účelu inštitútu poplatkovej povinnosti podľa zákona o súdnych poplatkoch. Poplatková povinnosť sťažovateľovi preto nemohla vzniknúť.“*

Podstata sťažovateľovej argumentácie o namietanom porušení jeho ústavou garantovaných práv smeruje teda proti uzneseniam krajského súdu a najvyššieho súdu, ktorým ho zaviazali na úhradu súdneho poplatku za podané odvolanie v jeho veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 8 Cbi 64/2006.

V relevantnej časti uznesenia sp. zn. 3 Obo 75/2009 z 9. júla 2009 najvyšší súd uvádza:

„Napadnutým uznesením súd prvého stupňa rozhodol o poplatkovej povinnosti žalobcu za odvolanie podané dňa 15. 01. 2007 proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým jeho žalobu o určenie pravosti pohľadávky, zamietol.

Nepochybne v zmysle ústavnej zásady, vyjadrenej v čl. 59 ods. 2 Ústavy SR dane a poplatky možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, ktorá sa premietla do ustanovenia § 1 Zákona o súdnych poplatkoch.

Z ust. § 5 ods. 1 tohto zákona nesporne vyplýva, že poplatková povinnosť vzniká i podaním odvolania.

V prípade, ak je sadzba poplatku ustanovená podľa sadzobníka súdnych poplatkov za konanie, súdny poplatok podľa rovnakej sadzby sa v zmysle § 6 zákona o súdnych poplatkov vyberá i v odvolacom konaní a jeho základom je podľa § 7 ods. 9 tohto zákona cena nároku uplatňovaného v odvolaní.

Žalobca podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým sa dožadoval zmeny rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým jeho žalobu o určenie pravosti pohľadávky zamietol. V zmysle uvedených zákonných ustanovení mu preto vznikla poplatková povinnosť, o ktorej výške súd prvého stupňa rozhodol z ceny nároku uplatňovaného v

odvolaní v súlade so Sadzobníkom súdnych poplatkov, ktorým sa jeho odvolacia povinnosť spravuje, čo žalobca v odvolaní nenamieta.

Tvrdenie žalobcu, ktorým spochybňuje svoju poplatkovú povinnosť, vychádza z charakteru dôvodov podaného odvolania vo veci samej, ktoré nemá oporu v právnom predpise.

Pre úplnosť je tiež potrebné uviesť, že zákonodarca zo Sadzobníka súdnych poplatkov v znení platnom pre žalobcom podané odvolanie proti vecnému rozhodnutiu vypustil zo Sadzobníka pôvodný bod 4 k položke č. 1, ktorá výslovne uvádzala, že poplatky podľa rovnakej sadzby sa platia aj v odvolacom konaní vo veci samej.

Z uvedených dôvodov preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v Bratislave podľa § 219 O. s. p. ako vecne správne potvrdil.“

Z citovaného vyplýva, že najvyšší súd v namietanom uznesení síce stručne, ale zrozumiteľným a právne vyargumentovaným spôsobom reagoval na kľúčové námietky sťažovateľa vyjadrené v odvolaní.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ku ktorým dospeli pri interpretácii a aplikácii zákonov a ktoré sa stali základom ich rozhodnutia. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (podobne aj II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 231/04).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06) a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Podľa právneho názoru ústavného súdu nevyhovenie odvolacím dôvodom a ani vyslovenie iného právneho názoru, s ktorým sa sťažovateľ nestotožňuje, nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti a nemôže viesť k záveru o porušení práva na súdnu ochranu podľa označeného článku ústavy (m. m. IV. ÚS 189/07).

Platenie súdnych poplatkov je imanentnou súčasťou občianskeho súdneho konania a právne je upravené zákonom č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a tiež zákonom č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Zaplatenie súdneho poplatku je v prípadoch ustanovených zákonom o súdnych poplatkoch predpokladom toho, aby súd vo veci konal a o uplatnenom nároku meritórne rozhodol. Zákonodarca zákonom o súdnych poplatkoch ustanovil, ktoré úkony a konania súdov sú spoplatnené súdnymi poplatkami (§ 1 ods. 1 a 2 zákona o súdnych poplatkoch a sadzobník súdnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona o súdnych poplatkoch). Zákonodarca zároveň ustanovil druhy konaní, ktoré sú od poplatkov oslobodené, a taktiež osoby, ktoré sú od poplatkov oslobodené (§ 4 ods. 1 a 2 zákona o súdnych poplatkoch).

Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch v znení platnom ku dňu podania odvolania (t. j. k 16. januáru 2007) poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednom stupni. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá i v odvolacom konaní.

Krajský súd vyrubil sťažovateľovi súdny poplatok za podané odvolanie podľa položky 2 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov platného ku dňu podania odvolania.

V odvolaní podanom proti uzneseniu krajského súdu o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok v sume 331,50 € sťažovateľ vznik poplatkovej povinnosti podaním

odvolania 16. januára 2007 nespochybnil, nenamietal ani určenú výšku súdneho poplatku, na zaplatenie ktorého bol zaviazaný. Svoje odvolanie založil jedine na argumentácii, podľa ktorej dodatočné vyrubenie súdneho poplatku krajským súdom za podanie odvolania proti jeho rozsudku zo 6. decembra 2006, ktoré odvolací najvyšší súd označil za svojvoľné a ktorým mu bolo odňaté právo konať pred súdom, je prejavom prílišného formalizmu odporujúcemu materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že ak súdy rozhodujú o právach a povinnostiach účastníkov podľa zákona o súdnych poplatkoch, rozhodujú ako samostatný orgán oprávnený vykonať poplatkový úkon a pre konanie v týchto prípadoch iba primerane súčasne použijú Občiansky súdny poriadok i predpisy o konaní vo veciach daní a poplatkov (§ 14 zákona o súdnych poplatkoch).

Ústavný súd sa stotožňuje s názorom sťažovateľa, že súdny poplatok sa neplatí z odvolania podaného proti súdnemu rozhodnutiu procesnej povahy a proti rozhodnutiu o trovách konania. V danom prípade je však nesporné, že sťažovateľ 16. januára 2007 podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu vo veci samej (v merite veci), nie proti rozhodnutiu procesnej povahy.

Najvyšší súd túto skutočnosť jasne deklaroval v odôvodnení svojho uznesenia, keď uviedol, že *„Žalobca podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým sa dožadoval zmeny rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým jeho žalobu o určenie pravosti pohľadávky zamietol...“*.

Z uvedeného vyvodil najvyšší súd právny záver (hoci z pohľadu sťažovateľa „svojvoľný“) o vzniku zákonnej poplatkovej povinnosti i podaním odvolania, ktorej výšku odôvodnil podľa § 6 a § 7 ods. 9 zákona o súdnych poplatkoch.

Najvyšší súd reagoval i na námietky sťažovateľa týkajúce sa ním tvrdeného porušenia princípu zákazu prílišného formalizmu ako súčasť základného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie v súvislosti s vyrubení súdneho poplatku (podľa

názoru sťažovateľa „*nemožno od účastníka konania spravodlivo požadovať, aby znášal poplatkovú povinnosť za procesné pochybenie súdu*“), pričom dospel k záveru, že tieto nemajú oporu v právnom predpise.

Odôvodnenie vyvodeného právneho záveru považuje ústavný súd za stručné, avšak logické a dostatočné, pričom má nesporne oporu v aplikovanej právnej úprave, a preto výsledok interpretácie uskutočnenej najvyšším súdom nemožno považovať za zjavne svojvoľný. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju konštantnú judikatúru (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03), podľa ktorej o svojvôli pri výklade alebo aplikácii právnych noriem všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení právneho predpisu, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Ústavný súd navyše poukazuje aj na právny názor vyslovený vo svojej doterajšej judikatúre (I. ÚS 24/00, I. ÚS 143/09), podľa ktorého povinnosť zaplatiť súdny poplatok nemožno v princípe podriaďiť pod „spory o občianskych právach a záväzkoch“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako sú tieto spory interpretované Európskym súdom pre ľudské práva, preto priame uplatnenie záruk práva na spravodlivý proces, ktoré tento článok ustanovuje, tu neprichádza do úvahy.

V závere treba opätovne zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach prípadu ani neprislúchalo posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému najvyšší súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či rozhodnutie o odvolaní spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1, čl. 36 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi

predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatoval, že v rámci výkonu svojej právomoci najvyšší súd v namietanom uznesení zrozumiteľným a ústavne udržateľným spôsobom interpretoval relevantné právne normy, pričom v jeho odôvodnení primeraným spôsobom reagoval na všetky podstatné skutkové a právne otázky danej veci, na ktoré poukázal sťažovateľ vo svojom odvolaní. Ústavný súd preto dospel k záveru, že namietané uznesenie najvyššieho súdu je konformné s obsahom sťažovateľom namietaného porušenia základného práva garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy.

V súvislosti so sťažovateľom nastolenou otázkou „materiálnej spravodlivosti“ namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd s poukazom na jeho právne účinky poznamenáva, že v danom prípade ide o rozhodnutie, ktoré aj z hľadiska intenzity zásahu do majetkovej sféry sťažovateľa (súdny poplatok predstavuje sumu 331,50 €) nemožno hodnotiť ako popretie princípu všeobecnej spravodlivosti, ktorá by mohla za iných okolností zakladať dôvod na jeho hodnotenie ako arbitrárneho rozhodnutia. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej k iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

Navyše ústavný súd v danom prípade považoval za potrebné poukázať aj na skutočnosť, že konanie o určenie pravosti pohľadávky v sume 196 280,48 € vedené krajským súdom pod sp. zn. 8 Cbi 64/2006 nie je v súčasnosti právoplatne skončené. Za daných okolností, v prípade, ak v ňom bude sťažovateľ úspešný, bude mať možnosť domôcť sa náhrady trov celého konania (t. j. aj trov odvolacích a dovolacích), ktoré účelne vynaložil na uplatňovanie alebo bránenie svojho práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

O náhrade trov celého konania bude v zmysle § 224 ods. 3 OSP povinný rozhodnúť krajský súd v novom rozhodnutí o veci.

Na základe uvedeného ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa vrátane jeho návrhu na odloženie vykonateľnosti namietaného uznesenia najvyššieho súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2010